

З метою виховання у громадян шанобливого ставлення до державних символів України, формування в них національної свідомості та патріотизму, почуття глибокої любові до духовно-культурної спадщини українського народу, героїчного минулого і його історії розміщуємо інформаційний матеріал, спрямований на виховання у жителів міста шанобливого ставлення до державних символів України, роз'яснення їх значення для розбудови держави.

**Україно! Символи твої пронесемо ми через віки!  
Через всі замріяні світи, лиш тобі серця даруємо палкі!  
На дорогах Всесвіту для нас урочисто гімн тепер звучить!  
У шанобі, з трепетом у серці і дорослий і малий мовчить!**

Державні символи є важливим атрибутом сучасної держави, складовою її конституційного ладу. Символи нації, створені нею в процесі власного державотворення, з часом, як правило, стають державними у результаті їх закріплення на законодавчо-правовому рівні. Історична традиція, унаочнена в символіці, перетворює населення на народ, формує націю. Державні символи України концентровано виражають провідну роль нації у становленні власної держави.

Державні символи - це визначені і закріплені на конституційно-правовому рівні офіційні знаки держави, які в лаконічній формі відображають її суверенітет та ідеологію і, як правило, мають етнічно-національне походження.

Перелік державних символів України визначено у ст.20 Конституції України. Ними є:

- 1) Державний Прапор України;
- 2) Державний Герб України;
- 3) Державний Гімн України.

**Державний Прапор** - одна з офіційних емблем держави, що символізує її суверенітет. Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольору із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.



Значення синього та жовтого кольорів на прапорі можна трактувати як поєднання чистого, мирного безхмарного неба, що простягнулося над жовтим кольором хлібного лану - символу мирної праці і достатку, це поєднання символів життя Золотого Сонця в Синьому Космосі.

Нині Державний Прапор постійно майорить на будинках Президії Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, його представництв в областях і районах. Кабінету Міністрів України, місцевих Рад народних депутатів, у святкові дні - на будинках міністерств і відомств, інших державних і громадських організацій, установ та закладів.

Синьо-жовтий Державний Прапор України піднімається під час офіційних церемоній, при відкритті міжнародних конференцій, врученні міжнародних спортивних призів. Державний Прапор України піднімається на щоглі в супроводі Державного Гімну України. Він - символ міцності й незалежності держави Україна, покликаний пробуджувати в її громадян національну гордість і патріотичні почуття.

Склалися певні традиції та правила щодо використання державного прапора, на основні з яких ми звертаємо увагу:

- Державний Прапор України при вивішуванні серед інших прапорів має займати перше, найпочесніше місце. Він вивішується або вище за всі інші, або у фронті інших прапорів займає правий геральдичний бік;

- на зібраннях, у приміщеннях Державний Прапор України розташовується на естакаді (подіумі) з правого боку від промовця; коли ж прапор виставляється з боку аудиторії, то займає правий геральдичний бік;

- у процесіях Державний Прапор України треба нести попереду інших прапорів або праворуч від них, тримати завжди вертикально;

- Державний Прапор України ні перед ким не опускається вниз. Не можна ним салютувати. Не можна схилити його перед якоюсь особою чи предметом;

- при вивішуванні Державний Прапор України не повинен торкатися землі, підлоги. Не можна вивішувати прапор у перевернутому вигляді верхом униз. Не можна виставляти брудного або ушкодженого прапора;

- Державний Прапор України не може бути прикрасою чи декорацією. З цією метою використовувати барви державного прапора лише у випадку державних чи національних свят, при державних урочистостях тощо;

- на Державному Прапорі України не можна розміщувати предмети, емблеми, прикраси, малювати чи чіпляти літери, монограми, цифри, герби, не прийнято оздоблювати його бахромою та китицями. Не можна вивішувати ніяких реклам та оголошень на щоглі державного прапора або під ним;

- прапор, стяг, спущені напівдревка (півщогли), символічно означають жалобу.

**Державний Герб** - офіційна емблема держави, зображена на прапорах, грошових знаках, печатках, деяких офіційних документах тощо. Герб держави Україна - тризуб - символізує мир і творчу працю, спорідненість поколінь; він є продовженням глибинних історичних геральдичних традицій українського народу.



Українська національна й державна символіка має давню і складну історію.

Найдавніші археологічні знахідки тризуба на українських землях походять з першого століття нашої ери. Він міг бути символом тогочасного племені чи перстом родової влади.

Впродовж століть у тризубі органічно поєднувались язичницькі й християнські символи, він уособлював не лише знак князівської адміністрації, а й почав нести державне, національне, релігійне та ідеологічне навантаження.

Найперші спогади про тризуб на території України датовані першим століттям нашої ери у Боспорському царстві, що знаходилося на Керченському півострові. Трохи пізніше, у VI-VIII століттях, цей знак можна зустріти серед археологічних знахідок на Полтавщині, Київщині.

Зображення тризуба, що дуже мало відрізняється від офіційно прийнятого герба Української Народної Республіки (1918 р.), відноситься до X-XI століть, часів князювання в Києві Володимира Великого (980-1015 рр.), зображення було успадковане ним від предків.

Знак у формі тризуба був на срібних монетах князя Володимира, його синів Святослава і Ярослава Мудрого. Він є у гербі Анни Ярославівни - королеви Франції. Аналогічне клеймо має і цегла, що знайдена на розкопках Десятинної церкви в Києві.

Тризуб зустрічається і на трапецієподібних підставках, виявлених під час археологічних розкопок у Новгороді, причому зображення на одній з них у всіх деталях збігається з зображенням срібних монет Володимира. Крім того, підвіски зі знаком тризуба й ускладненим малюнком знайдено (по одній); у Києві, Белгороді, Рюриковому городищі, у Новгороді.

Проте однієї думки щодо значення тризуба вчені не мають. Імовірно, він був знаком князівської влади Рюриковичів. Існує думка про скандинавське походження знаку, а підвіски з тризубом могли бути знаками князівської адміністрації, за типом татарських пайдзе. Деякі вчені припускають, що вони були печатками дипломатичних і зовнішньоторговельних представників Київської Русі у відносинах з Візантією та іншими державами.

Гербові відзнаки знаходили також на печатках галицьких бояр. Символіку із зображенням тризуба в 20-х роках ХХ століття використовували різні політичні угруповання Західної України.

Враховуючи давні геральдичні історичні традиції українського народу, глибинний зміст, що вкладався в символ тризуба, його шанування в Україні протягом багатьох століть, Верховна Рада України, як найвищий законодавчий орган держави, своєю Постановою від 19 лютого 1992 року "Про Державний герб України" затвердила тризуб як малий Державний Герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України. Тризуб офіційно став емблемою нашої держави.

**Державний Гімн України** - конституційно затверджений символ держави, який в музичному вираженні юридично уособлює державу. В Україні 6 березня 2003 року прийнятий Закон України "Про Державний Гімн України", який містить лише чотири невеликі за обсягом статті.

Текст Державного Гімну України на музику М.Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П.Чубинського міститься у ст.1 названого закону в такій редакції:

"Ще не вмерла України і слава, і воля,  
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.  
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.  
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,  
І покажем, що ми, браття, козацького роду".

Щодо порядку використання Державного Гімну України законодавець зазначив таке: "Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України. Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів" (ст.2 Закону України "Про Державний Гімн України"). Зазначене дає підстави стверджувати, що порядок використання державних символів України залишився практично неврегульованим.

Згаданий закон України жодним чином не врегулював питання захисту Державного Гімну України: "Наруга над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законом" (ст.3). Наведена стаття Закону України має формальний зміст і не охоплює правовим регулюванням суспільні відносини в частині захисту державних символів. Отже, необхідно оновити і наповнити реальним змістом Закон України "Про Державний Гімн України".

На виконання обов'язку громадянами України щодо шанування державних символів України, встановленого приписами ч.1 ст.65 Конституції України, спрямовані положення ч.1 ст.338 Кримінального кодексу України: "Публічна наруга над Державним Прапором України, Державним Гербом України або Державним Гімном України карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до трьох років". Водночас залишається ряд нез'ясованих питань, наприклад, немає

законодавчого визначення поняття "наруга над державними символами", що ускладнює кваліфікацію тих чи інших дій при визначенні наявності чи відсутності складу відповідного правопорушення, оскільки незрозуміло, які дії можна вчиняти з державними символами, а які - заборонено.

Підсумовуючи, варто зазначити, що неповагу до державних символів України можна розцінювати як неповагу до власної держави, українського народу та національних традицій. Отже, необхідно привести у відповідність до вимог ч.6 ст.20, п.4 ч.2 ст.92 Конституції України нормативну базу в частині правової регламентації опису, порядку використання та охорони державних символів України.